DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

6. april 2006 *

I sag C-551/03 P,

angående en appel i henhold til artikel 56 i Domstolens statut, indgivet den 29. december 2003,

General Motors BV, tidligere General Motors Nederland BV, og Opel Nederland BV, Lage Mosten (Nederlandene), ved advocaten D. Vandermeersch og R. Snelders og Rechtsanwalt T. Graf, og med valgt adresse i Luxembourg,

appellant,

den anden part i appelsagen:

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved W. Mölls og A. Whelan, som befuldmægtigede, bistået af J. Flynn, QC, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

* Processprog: engelsk.

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Rosas, og dommerne J. Malenovský, S. von Bahr (refererende dommer), A. Borg Barthet og U. Lõhmus,

generaladvokat: A. Tizzano
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. juli 2005,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 25. oktober 2005,

afsagt følgende

Dom

1 Ved sin appel har General Motors BV nedlagt påstand om delvis ophævelse af dom afsagt af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans den 21. oktober 2003, General Motors Nederland og Opel Nederland mod Kommissionen (sag T-368/00, Sml. II, s. 4491, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten delvist annullerede Kommissionens beslutning 2001/146/EF af 20. september 2000 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 (sag COMP/36.653 — Opel) (EFT 2001 L 59, s. 1, herefter »den anfægtede beslutning«).

Baggrunden for tvisten

2 De faktiske omstændigheder og relevante retsregler, som de fremgår af den appellerede dom, kan sammenfattes på følgende måde:

3 Opel Nederland BV (herefter »Opel Nederland«) blev oprettet den 30. december 1994 som et helejet datterselskab af General Motors Nederland BV (herefter »General Motors Nederland«). Opel Nederland er det eneste nationale salgsselskab for bilmærket »Opel« i Nederlandene. Virksomhedens aktiviteter omfatter import, eksport og engrossalg af motorkøretøjer samt reservedele og tilbehør. Opel Nederland har indgået forhandleraftaler om salg og service med ca. 150 forhandlere, som herved er blevet autoriserede forhandlere i Opels forhandlernet i Europa.

4 Forhandleraftalerne er ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 123/85 af 12. december 1984 om anvendelse af EF-traktatens artikel [81], stk. 3, på kategorier af salgs- og serviceaftaler vedrørende motorkøretøjer (EFT 1985 L 15, s. 16) på visse betingelser undtaget fra anvendelsen af EF-traktatens artikel 85, stk. 1 (nu artikel 81, stk. 1, EF). Denne forordning blev pr. 1. oktober 1995 erstattet af Kommissionens forordning (EF) nr. 1475/95 af 28. juni 1995 (EFT L 145, s. 25).

5 Artikel 3, nr. 10, litra a), i begge forordninger giver fabrikanten og/eller hans importør tilladelse til at forbyde forhandlerne at levere aftalevarer og tilsvarende varer til en videreforhandler, der ikke tilhører salgsnettet. Derimod giver disse forordninger ikke fabrikanten og/eller hans importør tilladelse til at forbyde forhandlerne at levere aftalevarer og tilsvarende varer til endelige forbrugere, disses

befuldmægtigede forhandlere eller andre forhandlere tilhørende fabrikantens og/eller importørens salgsnet.

6 Den 28. og 29. august 1996 tilskrev Opel Nederland 18 forhandlere, som i løbet af første halvår af 1996 havde eksporteret mindst 10 biler. I skrivelsen hed det:

»[...] Vi har bemærket, at Deres virksomhed har solgt et stort antal Opel-biler til udlandet i første halvår 1996. Der forekommer os at være tale om så stort et antal, at vi har en stærk mistanke om, at salget ikke er i overensstemmelse med ånd og bogstav i Opels nugældende og kommende forhandleraftale. [...] Vi har til hensigt at tjekke Deres svar med de oplysninger, der er registreret herom i Deres bøger. Vi vil derefter meddele Dem, hvad der siden vil ske. Ovenstående ændrer intet ved det faktum, at De primært skal sørge for et tilfredsstillende salg i Deres særlige område [...]«.

7 På et møde afholdt den 26. september 1996 besluttede Opel Nederlands ledelse at vedtage et antal forholdsregler vedrørende eksporten fra Nederlandene. I mødereferatet beskrives disse forholdsregler således:

»[...] Følgende blev besluttet:

1) Opel Nederland BV skal foretage revision hos alle de eksportforhandlere (20), som virksomheden er vidende om foretager eksport. Prioriteringen svarer til rækkefølgen på listen over »eksportforhandlere« af 26. september 1996. Revisionen organiseres af [økonomidirektør] Naval.

2) [Salgs- og marketingdirektør] de Heer tilskriver alle de forhandlere, der besvarede det første brev om eksportaktiviteter, som Opel fremsendte til dem. Forhandlerne underrettes om tilrettelæggelsen af revisionerne og om de leveringsvanskeligheder, som gør det nødvendigt at begrænse tildelingen af køretøjer.

3) Distriktssalgscheferne drøfter i løbet af de næste to uger eksportaktiviteter med eksportforhandlerne. Forhandlerne oplyses om, at de på grund af det begrænsede antal biler til rådighed (indtil videre) kun vil modtage det antal biler, der fremgår af deres Sales Evaluation Guide. De anmodes om at meddele distriktschefen, hvilke enheder i deres udestående ordrer de virkelig ønsker at modtage. Forhandlerne skal selv løse eventuelle problemer i forhold til deres købere.

4) Forhandlere, der meddeler distriktschefen, at de ikke ønsker at ophøre med at eksportere biler i større målestok, indkaldes til møde med [generaldirektør] De Leeuw og De Heer den 22. oktober 1996.

5) [Direktør for salgspersonalet] Notenboom anmoder GMAC om at foretage en opgørelse af forhandlerlageret med henblik på at få afklaret, hvor mange biler dette stadig indeholder. Det forventes, at en stor del i mellemtiden er blevet eksporteret.

6) Fremtidige salgskampagner skal ikke omfatte biler, der indregistreres uden for Nederlandene. Tilsvarende vilkår anvendes af vore konkurrenter.

7) Aukema [den ansvarlige for merchandising] vil slette de eksporterende forhandlere fra kampagnelisterne. Hvorvidt disse kommer med igen, afhænger af resultaterne af revisionerne.

8) [Direktør for de regnskabsansatte] Aelen tilskriver forhandlerne om, at Opel Nederland BV pr. 1. oktober 1996 beregner 150 NLG for efter anmodning at levere officielle importerklæringer, som f.eks. typegodkendelser, samt for udfærdigelse af tolddokumenter for visse afgiftsfrie biler (f.eks. til diplomater).«

8 I forlængelse af skrivelserne af 28. og 29. august 1996 og forhandlernes besvarelser fremsendte Opel Nederland den 30. september 1996 en ny skrivelse til de pågældende 18 forhandlere. I skrivelsen blev det anført:

»[...] Vi er skuffede over Deres svar, da det betyder, at De endnu ikke har forstået, hvad der er i alle Opel-forhandlernes og Opel Nederlands fælles interesser. Vores revisionsafdeling vil undersøge Deres udtalelser. Før denne undersøgelse er afsluttet, vil De ikke få oplysninger om kampagnerne, da vi tvivler på, at Deres salgstal er korrekte [...]«

9 De bebudede revisioner fandt sted mellem den 19. september og den 27. november 1996.

10 Den 24. oktober 1996 fremsendte Opel en rundskrivelse vedrørende salg til endelige forbrugere i udlandet til samtlige forhandlere. Ifølge rundskrivelsen kan forhandlerne frit sælge til endelige forbrugere bosat i Den Europæiske Union, og sidstnævnte forbrugere kan også gøre brug af en mellemmand.

11 På baggrund af oplysninger om, at Opel Nederland fulgte en strategi gående ud på systematisk at lægge hindringer i vejen for eksport af nye motorkøretøjer fra Nederlandene til andre medlemsstater, vedtog Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber den 4. december 1996 en beslutning om iværksættelse af kontrolundersøgelser efter artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel [81] og [82] (EFT 1959-1962, s. 81). Disse kontrolundersøgelser blev gennemført den 11. og 12. december 1996 hos Opel Nederland og de Van Twist, en Opel-forhandler i Dordrecht (Nederlandene).

12 Den 12. december 1996 fremsendte Opel Nederland retningslinjer vedrørende salg af nye biler til videreforhandlere og forhandlernes mellemmænd.

13 Ved rundskrivelse af 20. januar 1998 meddelte Opel Nederland sine forhandlere, at den manglende udbetaling af bonus ved eksportsalg var blevet ophævet med tilbagevirkende kraft.

14 Den 21. april 1999 tilsendte Kommissionen General Motors Nederland og Opel Nederland en meddelelse af klagepunkter.

15 Den 20. september 2000 vedtog Kommissionen den anfægtede beslutning.

Den anfægtede beslutning

16 Ved den anfægtede beslutning pålagde Kommissionen sagsøgerne en bøde på 43 mio. EUR for tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF. Kommissionen fastslog i den anfægtede beslutning, at Opel Nederland havde indgået aftaler med Opel-forhandlerne i Nederlandene med det formål at begrænse eller forbyde eksportsalg af Opel-biler til endelige forbrugere, som er bosiddende i andre medlemsstater, og til Opel-forhandlere, som ligeledes er etableret i andre medlemsstater.

17 Kommissionens konklusion baseredes på følgende hovedpåstande: For det første havde Opel Nederland i september 1996 vedtaget en generel strategi, som tilsigtede at begrænse eller forhindre eksportsalg fra Nederlandene; for det andet var Opel Nederlands generelle strategi blevet gennemført ved hjælp af individuelle foranstaltninger, som blev iværksat efter fælles aftale med virksomhedens forhandlere som led i den praktiske gennemførelse af forhandleraftalerne, og som var blevet en integrerende del af kontraktforholdet mellem Opel Nederland og virksomhedens forhandlere inden for det selektive distributionsnet i Nederlandene.

18 Ifølge den anfægtede beslutning omfattede den generelle strategi bl.a. følgende foranstaltninger:

— en restriktiv leveringspolitik

— en restriktiv bonuspolitik, som udelukkede eksportsalg til endelige forbrugere fra bonuskampagner ved detailsalg, og som var gældende fra den 1. oktober 1996 til den 20. januar 1998

— et direkte forbud mod enhver form for eksport, der var gældende fra den 31. august til den 24. oktober 1996 hvad angår salg til endelige forbrugere, og fra den 31. august til den 12. december 1996 hvad angår salg til øvrige Opel-forhandlere.

19 Med hensyn til fastsættelsen af bødens størrelse anføres det i den anfægtede beslutning, at Kommissionen i henhold til bestemmelserne i artikel 15 i forordning nr. 17 skal tage hensyn til alle relevante omstændigheder i sagen og særligt til overtrædelsens grovhed og varighed.

20 Kommissionen betegner i den anfægtede beslutning overtrædelsen som meget grov, eftersom Opel Nederland lagde hindringer i vejen for gennemførelsen af formålet med et enhedsmarked. Kommissionen tager hensyn til, at Opel-mærket indtager en fremtrædende position på de relevante markeder i Unionen. Ifølge denne beslutning har overtrædelsen ligeledes påvirket markederne i andre medlemsstater. Opel Nederland handlede forsætligt, eftersom virksomheden ikke kunne være uvidende om, at de pågældende foranstaltninger havde til formål at begrænse konkurrencen. Kommissionen konkluderede, at et beløb på 40 mio. EUR var rimeligt som grundlag for fastsættelsen af bødens størrelse.

21 Hvad angår overtrædelsens varighed var det Kommissionens opfattelse, at den begåede overtrædelse varede fra ultimo august eller primo september 1996 til januar 1998, altså i 17 måneder, hvilket var en overtrædelse af mellemlang varighed. Under hensyn til den respektive varighed af de tre specifikke foranstaltninger finder Kommissionen, at det var berettiget at forhøje beløbet på 40 mio. EUR med 7,5%, dvs. med 3 mio. EUR, hvorved bødens størrelse fastsattes til i alt 43 mio. EUR.

22 Endelig fandt Kommissionen, at der i denne sag ikke forelå formildende omstændigheder, navnlig fordi Opel Nederland efter de den 11. og 12. december 1996 foretagne kontrolundersøgelser havde fortsat et væsentligt element i denne overtrædelse, nemlig den restriktive bonuspolitik.

Den appellerede dom

23 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 30. november 2000 har General Motors Nederland og Opel Nederland anlagt denne sag med påstand om annullation af den anfægtede beslutning og, subsidiært, annullation eller nedsættelse af den ved nævnte beslutning pålagte bøde.

24 Ved deres første anbringende bestred General Motors Nederland og Opel Nederland, at Opel Nederland på noget tidspunkt vedtog en strategi, hvis formål var at forhindre eller begrænse enhver form for eksport. En nærmere læsning af de af Kommissionen påberåbte dokumenter, bl.a. af referatet af mødet den 26. september 1996, viser, at strategien udelukkende tilsigtede at begrænse ulovligt eksportsalg til ikke autoriserede forhandlere, hvilket var forbudt i henhold til de gældende forhandleraftaler, og ikke at begrænse den lovlige eksport til endelige forbrugere eller øvrige forhandlere.

25 Retten fastslog i den appellerede doms præmis 45, at Kommissionens påstande var baseret på referatet af ledelsens møde af 26. september 1996, som udgjorde et endeligt dokument vedrørende de foranstaltninger, der blev vedtaget af de øverste ansvarlige for Opel Nederland.

26 Retten anførte i den appellerede doms præmis 47, at sagsøgernes påstand om, at Opel Nederland kun søgte at begrænse den eksport, der ikke er i overensstemmelse med forhandleraftalerne, ikke på nogen måde afspejles i mødereferatets ordlyd.

27 Retten tilføjede i den appellerede doms præmis 48, at denne fortolkning, bekræftes ved en gennemlæsning af visse interne dokumenter, som viste, at de ansvarlige for Opel Nederland var bekymrede over stigningen i eksporten, og at de overvejede foranstaltninger, som tilsigtede at begrænse, om ikke stoppe, enhver form for eksport.

28 Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 49 yderligere, at Opel Nederlands beslutning om ikke længere at yde bonus for eksportsalg ifølge sin natur kun kunne vedrøre salg i overensstemmelse med forhandleraftalerne, eftersom der aldrig var blevet udbetalt bonus for salg til andre modtagere end endelige forbrugere.

29 Retten tilføjede i den appellerede doms præmis 50, at Kommissionens fortolkning ligeledes var bestyrket af, at der på tidspunktet for beslutningens vedtagelse endnu ikke var foretaget kontrolbesøg hos de forhandlere, der var mistænkt for at have solgt til eksport, og at Opel Nederland derfor ikke kunne vide, om »de eksporterende« forhandlere faktisk havde foretaget salg til ikke autoriserede forhandlere.

30 Retten konstaterede i den appellerede doms præmis 56, at Kommissionen med føje havde konkluderet, at Opel Nederland den 26. september 1996 vedtog en generel strategi om at hindre enhver form for eksport.

31 Ved deres andet anbringende har General Motors Nederland og Opel Nederland gjort gældende, at Kommissionen begik en faktisk og retlig fejl, da den konstaterede, at Opel Nederland iværksatte en restriktiv leveringspolitik i strid med artikel 81 EF.

32 I den appellerede doms præmis 88 fandt Retten, at det ikke var tilstrækkeligt godtgjort, at leveringsbegrænsningsforanstaltningen var blevet meddelt til forhandlerne, og at det end mindre var godtgjort, at denne foranstaltning indgik i kontraktforholdet mellem Opel Nederland og virksomhedens forhandlere.

33 Under disse omstændigheder vurderede Retten, at det andet anbringende kunne tiltrædes. Den annullerede således den anfægtede beslutning, for så vidt som denne fastslog, at der forelå en foranstaltning vedrørende leveringsbegrænsning, som var i strid med artikel 81, stk. 1, EF.

34 Ved deres tredje anbringende har General Motors Nederland og Opel Nederland gjort gældende, at Kommissionen begik en faktisk og retlig fejl, idet den antog, at Opel Nederland iværksatte et restriktivt bonussystem ved detailsalg, som var i strid med artikel 81 EF.

35 I den appellerede doms præmis 98 bemærkede Retten først, at udelukkelsen af eksportsalg fra bonussystemet, der var blevet en integrerende del af forhandleraftalerne mellem Opel Nederland og dennes forhandlere, udgjorde en aftale som omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF.

36 I præmis 99 ff. undersøgte Retten derefter, hvorvidt den omhandlede foranstaltning havde til formål at begrænse konkurrencen.

37 I den appellerede doms præmis 100 lagde Retten til grund, at Kommissionen med føje havde gjort gældende, at eftersom der ikke længere blev udbetalt bonus for eksportsalg, var forhandlernes økonomiske handlefrihed til at foretage et sådant salg blevet reduceret i forhold til disses handlefrihed med hensyn til nationalt salg. Kommissionen bemærkede i denne forbindelse, at forhandlerne var tvunget til enten at anvende vilkår, som var mindre gunstige i forhold til udenlandske kunder end i forhold til indenlandske kunder, eller til at nøjes med en mindre avance ved salg til eksport. Ved afskaffelsen af bonus for eksportsalg blev et sådant salg ifølge Retten mindre fordelagtigt for de udenlandske købere og for forhandlerne. Derfor lagde Retten til grund, at foranstaltningen i sig selv kunne påvirke eksportsalget negativt, selv uden leveringsbegrænsninger.

38 Under henvisning til sin bedømmelse af det første anbringende har Retten i den appellerede doms præmis 101 tilføjet, at de af ledelsen i Opel Nederland trufne foranstaltninger var foranlediget af det stigende eksportsalg og tilsigtede at begrænse dette.

39 Under hensyn til såvel karakteren af som de med foranstaltningen forfulgte mål, og i lyset af den økonomiske sammenhæng, hvori foranstaltningen skulle anvendes, fandt Retten i den appellerede doms præmis 102, at denne i overensstemmelse med fast praksis udgjorde en aftale, der har til formål at begrænse konkurrencen (jf. i denne retning Domstolens dom af 1.2.1978, sag 19/77, Miller mod Kommissionen, Sml. s. 131, præmis 7, og af 8.11.1983, forenede sager 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 og 110/82, IAZ m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3369, præmis 23-25, og af 28.3.1984, forenede sager 29/83 og 30/83, CRAM og Rheinzink mod Kommissionen, Sml. s. 1679, præmis, 26).

40 General Motors Nederland og Opel Nederland har subsidiært gjort gældende, at den pålagte bøde på 43 mio. EUR stod uden rimelig forbindelse med overtrædelsens grovhed og varighed. Endvidere har Kommissionen ikke taget hensyn til det

manglende forsæt til at begå en overtrædelse, til denne overtrædelses begrænsede indvirkning på samhandelen mellem medlemsstaterne og til de korrigerende foranstaltninger, som Opel Nederland øjeblikkeligt traf på eget initiativ.

41 I den appellerede doms præmis 199 lagde Retten til grund, at grundbeløbet på 40 mio. EUR, som blev fastsat, idet det blev lagt til grund, at de tre påståede foranstaltninger udgjorde en realitet, var godtgjort og behørigt begrundet i den anfægtede beslutning. Retten fandt imidlertid i den appellerede doms præmis 200, at der var grund til at nedsætte dette beløb under hensyn til, at foranstaltningen vedrørende leveringspolitik ikke var blevet godtgjort. Under de foreliggende omstændigheder fandt Retten, at grundbeløbet for så vidt angår overtrædelsens grovhed passende kunne fastsættes til 33 mio. EUR. I den appellerede doms præmis 203 antog Retten ligeledes, at den forhøjelse på 7,5%, som Kommissionen havde foretaget i lyset af overtrædelsernes varighed, var berettiget. Bøden udgjorde således i alt 35 475 000 EUR.

Appellen

42 General Motors Nederland og Opel Nederland har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves, for så vidt som den vedrører den påståede generelle, restriktive eksportstrategi og Opel Nederlands bonuspolitik og stadfæster bøden på disse punkter.

— Den anfægtede beslutning annulleres, for så vidt som den ikke allerede er annulleret ved den appellerede dom, og for så vidt som den vedrører den påståede eksportstrategi og Opel Nederlands bonuspolitik og pålægger en bøde på disse punkter.

— Under alle omstændigheder nedsættes bøden på 35 475 000 EUR.

— Subsidiært hjemvises sagen til Retten til fornyet behandling i overensstemmelse med Domstolens dom.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

43 Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellen forkastes, og at General Motors Nederland og Opel Nederland tilpligtes at betale sagens omkostninger.

44 Ved skrivelse af 20. juni 2005 informerede General Motors Nederland og Opel Nederland Domstolen om det forhold, at disse to selskaber var fusioneret og herefter udgjorde et enkelt selskab under selskabsnavnet »General Motors BV« (herefter »General Motors«).

Det første anbringende

General Motors' argumenter

45 Med sit første anbringende gør General Motors gældende, at Retten begik en retlig fejl, da den stadfæstede Kommissionens konstateringer, hvorefter Opel Nederland anvendte en generel strategi, der havde til formål begrænse eksporten i sin helhed.

46 General Motors gør for det første gældende, at Rettens argumentation udgør en åbenbar urigtig gengivelse af referatet af mødet af 26. september 1996, der ikke henviser til nogen generel strategi med det formål at begrænse eksporten i sin helhed.

47 General Motors gør for det andet gældende, at Retten har tilsidesat sin begrundelsespligt, da den på den ene side antog, at Kommissionen ikke støttede sine anbringender på Opel Nederlands interne dokumenter, samtidig med at Retten på den anden side med støtte i de samme dokumenter konkluderede, at der forelå en generel strategi med det formål at begrænse eksporten i sin helhed.

48 Det er for det tredje General Motors' opfattelse, at Rettens argumentation er cirkulær. Retten udtaler, at den støtter sin konklusion om, at der forelå en generel strategi med det formål at begrænse eksporten af biler i sin helhed, på bonuspolitikken og derefter, at den støtter sin påvisning af, at denne politik havde en restriktiv karakter, på denne påståede strategi.

49 General Motors gør endelig gældende, at Retten tilsidesatte sin begrundelsespligt og foretog en urigtig gengivelse af beviserne, da den i den appellerede doms præmis 50 fastslog, at Kommissionens fortolkning bestyrkedes af, at der på tidspunktet for mødet den 26. september 1996 endnu ikke var foretaget kontrolbesøg hos forhandlere, og at Opel Nederland derfor ikke kunne vide, om »de eksporterende« forhandlere faktisk havde foretaget salg til ikke autoriserede forhandlere. Ifølge General Motors gennemførtes mindst et kontrolbesøg før mødet den 26. september 1996. I øvrigt adresserede Opel Nederland forud for dette møde et brev til forhandlerne, hvorved virksomheden anmodede om oplysninger vedrørende lovligheden af deres salgsaktiviteter, men disse gav ikke noget tilfredsstillende svar herpå.

Domstolens bemærkninger

50 Således som generaladvokaten har anført i punkt 51 i forslaget til afgørelse, forsøger General Motors med sit første anbringende, selv om virksomheden gør begrundelsesfejl gældende, at anfægte Rettens vurdering af de faktiske omstændigheder og navnlig at bestride bevisværdien af visse faktiske omstændigheder og dokumenter, der har ledt Retten til at konkludere, at Opel Nederland vedtog en generel strategi med det formål at begrænse enhver eksport.

51 I denne henseende følger det af artikel 225 EF og artikel 58, stk. 1, i Domstolens statut, at det alene er Retten, der er kompetent til dels at fastlægge de faktiske omstændigheder i sagen, når bortses fra tilfælde, hvor den indholdsmæssige urigtighed af dens konstateringer følger af akterne i den sag, den har behandlet, dels at tage stilling til disse faktiske omstændigheder. Når Retten har fastlagt eller vurderet de faktiske omstændigheder, har Domstolen i henhold til artikel 225 EF kompetence til at gennemføre en kontrol med den retlige vurdering af disse faktiske omstændigheder og de retlige konsekvenser, Retten har draget (jf. bl.a. dom af 17.12.1998, sag C-185/95 P, Baustahlgewebe mod Kommissionen, Sml. I, s. 8417, præmis 23).

52 Domstolen har således ikke kompetence til at fastlægge de faktiske omstændigheder og i princippet heller ikke til at bedømme de beviser, Retten har lagt til grund ved fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder. Når disse beviser er blevet forskriftsmæssigt tilvejebragt, og de almindelige retsgrundsætninger og de processuelle regler om bevisbyrde og bevisførelse er blevet overholdt, er det alene Retten, der har kompetence til at vurdere, hvilken bevisværdi der skal tillægges de oplysninger, den har fået forelagt (jf. bl.a. kendelse af 17.9.1996, sag C-19/95 P, San Marco mod Kommissionen, Sml. I, s. 4435, præmis 40). Rettens vurdering heraf udgør derfor ikke et retsspørgsmål, der som sådant er undergivet Domstolens prøvelsesret, medmindre oplysningerne er gengivet urigtigt (jf. dommen i sagen Baustahlgwebe mod Kommissionen, præmis 24).

53 Der skal derfor kun foretages undersøgelse af de af General Motors' argumenter, der har til formål at påvise, at Retten har foretaget en urigtig gengivelse af beviserne.

54 I denne henseende skal det bemærkes, at en sådan urigtig gengivelse skal fremgå på åbenbar vis af sagsakterne, uden at det skal være fornødent at foretage en fornyet vurdering af de faktiske omstændigheder og beviserne (kendelse af 9.7.2004, sag C-116/03 P, Fichtner mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 34).

55 For så vidt angår General Motors' argument, hvorefter Retten har foretaget en urigtig gengivelse af referatet af beslutningen af 26. september 1996, da den antog, at dette påviste en generel strategi med det formål at begrænse salg til eksport, er det ubestridt, at General Motors Nederland og Opel Nederland for Retten har anerkendt, at de dokumenter, som Kommissionen støttede sig på, og navnlig dette mødereferat viser, at der forelå en strategi, som tilsigtede at begrænse salg til eksport til ikke autoriserede forhandlere, hvilket i henhold til forhandleraftalerne var forbudt.

56 Referatet af mødet den 26. september 1996 nævner forskellige foranstaltninger med det formål at begrænse eksport og navnlig udelukkelse af salg til eksport fra bonuskampagner, uden at der foretages nogen sondring mellem lovlig og ulovlig eksport, hvorfor General Motors ikke har påvist, at Rettens opfattelse af dette dokument er åbenbart urigtig.

57 For så vidt angår General Motors' argumentation, hvorefter at Retten foretog en urigtig gengivelse af beviserne, da den i den appellerede doms præmis 50 tillagde den omstændighed, at alle kontrolbesøgene hos forhandlerne fandt sted efter den 26. september 1996, en vis betydning, er det tilstrækkeligt at konstatere, at Rettens udtalelse i nævnte præmis 50 under ingen omstændigheder ville udgøre en urigtig gengivelse af beviserne, der ville kunne påvirke Rettens konklusion for så vidt angår tilstedeværelsen af den ovennævnte generelle strategi.

58 Under disse omstændigheder bør det første anbringende forkastes, da det delvis bør afvises, delvis er ugrundet.

Det andet anbringende

General Motors' argumenter

59 Med sit andet anbringende gør General Motors gældende, at Retten begik en retlig fejl, da den tilsluttede sig Kommissionens udtalelse, hvorefter Opel Nederland iværksatte et restriktivt bonussystem ved detailsalg, som var i strid med artikel 81 EF.

60 General Motors gør for det første gældende, at en aftale kun kan antages at have et restriktivt formål i artikel 81 EF's forstand, hvis den ved første øjekast åbenbart har som eneste formål eller åbenlyst har til følge at begrænse konkurrencen mærkbart. Ifølge General Motors kan Opel Nederlands bonuspolitik ikke betragtes som en sådan aftale.

61 General Motors udtaler for det andet, at den af Retten i den appellerede doms præmis 102 citerede retspraksis angående forbud mod eksport eller andre hindringer for eksport ikke støtter Rettens konklusion, hvorefter Opel Nederlands bonuspolitik skal kvalificeres som en aftale, der har til formål at begrænse konkurrencen i artikel 81 EF's forstand. En for vidtgående fortolkning af dette begreb kan i øvrigt medføre, at aftaler, der ikke udgør nogen fare for konkurrencen, betragtes som retsstridige og udgør, når henses til den manglende mulighed for at tilbagevise den, en tilsidesættelse af uskyldsformodningen og retten til kontradiktion.

62 Det er for det tredje General Motors' opfattelse, at den af Retten i den appellerede doms præmis 100 foretagne sammenligning af nationale salg og eksportsalg er uden betydning. General Motors anfører, at eftersom forhandlerne uafhængigt af bonusbetaling kunne opnå en avance, og at forsyningen af biler ikke var begrænset, har Opel Nederlands bonuspolitik ikke mindsket de nederlandske forhandleres interesse i at eksportere under bonuskampagner. Under alle omstændigheder gør General Motors gældende, at i det omfang, de økonomiske betingelser for indenlandske salg i Nederlandene og eksportsalg er meget forskellige, navnlig i lyset af størrelsen af den høje nederlandske skat på biler, fører udelukkelsen fra bonuskampagner af eksportsalg ikke nødvendigvis til en stigning i priserne eller til et fald i avancen ved eksportsalg i forhold til indenlandske salg.

63 General Motors gør for det fjerde gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 101 med urette støttede sig på Opel Nederlands hensigt, da den konkluderede, at der forelå en aftale, der har til formål at begrænse konkurrencen i artikel 81 EF's forstand. En aftales formål i denne artikels forstand skal fastlægges objektivt og ikke ved henvisning til en parts subjektive hensigt.

Domstolens bemærkninger

64 For så vidt angår dette anbringendes første led er det tilstrækkeligt at konstatere, således som generaladvokaten har anført i punkt 67 i forslaget til afgørelse, at en aftale, modsat hvad General Motors gør gældende, kan antages at have et restriktivt formål, selv om den ikke udelukkende har til formål at begrænse konkurrencen, men ligeledes forfølger andre, lovlige mål (jf. dom af 13.7.1966, forenede sager 56/64 og 58/64, Consten og Grundig mod Kommissionen, Sml. 1965-1968, s. 245, org.ref.: Rec. s. 429, på s. 496, dommen i sagen IAZ m.fl. mod Kommissionen, præmis 25, dom af 8.7.1999, sag C-235/92 P, Montecatini mod Kommissionen, Sml. I, s. 4539, præmis 122, og af 15.10.2002, forenede sager C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P — C-252/99 P og C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8375, præmis 491).

65 Heraf følger, at det andet anbringendes første led bør forkastes.

66 For så vidt angår det andet anbringendes andet led fremgår det af den i den appellerede doms præmis 102 nævnte retspraksis, således som Retten med føje bemærker i nævnte præmis, at ikke blot aftalens vilkår skal tages i betragtning, men ligeledes andre forhold, såsom de med aftalen som sådan forfulgte mål, i lyset af den økonomiske og retlige kontekst, med henblik på at fastslå, hvorvidt en aftale har et restriktivt formål i artikel 81 EF's forstand.

67 Selv om den i den appellerede doms præmis 102 nævnte retspraksis vedrører eksportforbud eller tilsvarende begrænsninger, fremgår det af denne retspraksis, at en aftale vedrørende distribution har et restriktivt formål i artikel 81 EF's forstand, hvis den klart udtrykker, at der har foreligget en vilje til at behandle eksportsalg på en mindre gunstig måde end indenlandske salg, og således fører til en opdeling af det relevante marked (jf. navnlig i denne retning IAZ-dommen, præmis 23).

68 Således som generaladvokaten har anført i punkt 72 i forslaget til afgørelse, kan et sådant formål nås ikke kun gennem direkte eksportrestriktioner, men ligeledes gennem indirekte foranstaltninger, som de i denne sag omhandlede, for så vidt angår de økonomiske vilkår for disse transaktioner.

69 Det fremgår således, at Retten kunne støtte sin argumentation ved henvisning til den i den appellerede doms præmis 102 nævnte retspraksis.

70 Under disse omstændigheder kan det ikke lægges til grund, at denne dom har henvist til en for vidtgående definition af begrebet aftale med et konkurrencebegrænsende formål i artikel 81 EF's forstand og dermed har tilsidesat uskyldsformodningen og retten til kontradiktion.

71 Det andet anbringendes andet led bør herefter forkastes.

72 Hvad dernæst angår det andet anbringendes tredje led bemærkes, at det ifølge fast praksis, for at kunne bedømme, om en aftale må antages at være forbudt på grund af de konkurrenceforstyrrelser, den har til følge, må undersøges, hvorledes konkurrencen ville forme sig under forhold, hvor aftalen ikke fandtes (jf. navnlig domme af 28.5.1998, sag C-7/95 P, Deere mod Kommissionen, Sml. I, s. 3111, præmis 76, og sag C-8/95 P, New Holland Ford mod Kommissionen, Sml. I, s. 3175, præmis 90).

73 Således som generaladvokaten har anført i punkt 74 i forslaget til afgørelse, bør der i en situation som den i denne sag omhandlede foretages undersøgelse af de nederlandske forhandleres adfærd og den konkurrencemæssige situation på det pågældende marked, hvis eksportsalget ikke havde været udelukket på grund af bonuspolitikken.

74 Det fremgår, at Retten faktisk foretog en sådan undersøgelse, idet den navnlig i den appellerede doms præmis 100 konstaterede, at da der ikke længere blev udbetalt bonus for eksportsalg, blev forhandlernes økonomiske handlefrihed til at foretage et sådant salg reduceret i forhold til disses handlefrihed med hensyn til indenlandske salg.

75 Den omstændighed, at de indenlandske salg i Nederlandene og eksportsalgene som følge af manglende skattemæssig harmonisering ikke er underlagt ens vilkår, har ikke indvirkning på denne konklusion.

76 Det andet anbringendes tredje led bør således forkastes som ubegrundet.

77 Hvad endelig angår det andet anbringendes fjerde led, hvorefter Retten har begået en fejl, idet den i den appellerede doms præmis 101 støttede sig på Opel Nederlands hensigt til at begrænse konkurrencen, skal det bemærkes, at beviset for denne hensigt ikke er et forhold, der er nødvendigt ved fastlæggelsen af, hvorvidt en aftale har en sådan begrænsning til formål (jf. i denne retning dommen i sagen Miller mod Kommissionen, præmis 18, samt dommen i sagen CRAM og Rheinzink mod Kommission, præmis 26).

78 Selv om parternes hensigt ikke udgør et forhold, der er nødvendigt ved fastlæggelsen af en aftales restriktive karakter, er der på den anden side intet, der forbyder Kommissionen eller Fællesskabets retsinstanser at tage denne hensigt i betragtning (jf. i denne retning dommen i sagen IAZ m.fl. mod Kommissionen, præmis 23-25).

79 Det følger heraf, således som generaladvokaten har anført i punkt 79 i forslaget til afgørelse, at Retten lovligt også kunne støtte sig til Opel Nederlands hensigter ved fastlæggelsen af, hvorvidt udelukkelsen af eksportsalg fra bonussystemet forfulgte et restriktivt formål i artikel 81 EF's forstand.

80 Det andet anbringendes fjerde led bør således forkastes, hvorfor anbringendet i dets helhed må forkastes.

Det tredje anbringende

General Motors' argumenter

81 General Motors gør gældende, at Retten begik en retlig fejl, da den i det væsentlige stadfæstede den af Kommissionen i den anfægtede beslutning foretagne bødeberegning.

82 Det er for det første General Motors' opfattelse, at den anfægtede beslutnings begrundelse vedrørende bøden udgør en tilsidesættelse af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17, idet den er støttet på fejlagtige konklusioner for så vidt angår eksistensen af den påståede generelle strategi med henblik på eksportbegrænsning og vedrørende bonuspolitikkens overensstemmelse med artikel 81 EF.

83 General Motors gør for det andet gældende, at Retten begik en retlig fejl, idet den foretog en urigtig gengivelse af beviserne, da den fandt, at Opel Nederlands adfærd ikke udgjorde ophør af overtrædelserne fra det øjeblik, hvor Kommissionen foretog de første indgreb.

84 General Motors gør for det tredje gældende, at Kommissionen i flere andre tilfælde har anerkendt, at hurtigt ophør af en overtrædelse udgør en formildende omstændighed, der berettiger en nedsættelse af bøden. Virksomheden henviser bl.a. til Kommissionens beslutning 2002/405/EF af 20. juni 2001 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 82 (sag COMP/E-2/36.041/PO — Michelin) (EFT 2002 L 143, s. 1), hvori der blev taget hensyn til »formildende omstændigheder«, idet overtrædelsens ophør havde fundet sted før meddelelsen af klagepunkter, men tre år efter undersøgelsen blev indledt og halvandet år efter, at Kommissionen havde gennemført kontrolundersøgelser på stedet.

Domstolens bemærkninger

85 Det skal indledningsvis konstateres, at det tredje anbringendes første led er direkte forbundet med de argumenter, som General Motors har fremført til støtte for de to første anbringender, hvorefter bonussystemet ikke udgjorde en overtrædelse af artikel 81 EF. Da disse argumenter er blevet forkastet i forbindelse med undersøgelsen af disse anbringender, bør det tredje anbringendes første led derfor forkastes.

86 Det bemærkes for så vidt angår det tredje anbringendes andet og tredje led, at retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17, og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten hjemler en nedsættelse af bødens grundbeløb ved formildende omstændigheder, såsom ophør af overtrædelserne fra det øjeblik, hvor Kommissionen foretager de første indgreb.

87 Det er ubestridt, at Opel Nederland ikke standsede bonusordningen før den 20. januar 1998, dvs. mere end et år efter, at Kommissionen foretog de første indgreb.

88 Under disse omstændigheder, og selv om Kommissionen i en tilsvarende situation har nedsat bøden, kunne Retten i den appellerede doms præmis 204 med rette konstatere, at Kommissionen ikke var forpligtet til at tage hensyn til formildende omstændigheder i den anfægtede beslutning.

89 Det tredje anbringendes andet og tredje led bør således forkastes, hvorfor anbringendet i dets helhed må forkastes.

90 Da ingen af de af de anbringender, som General Motors har gjort gældende til støtte for sin appel, er begrundede, bør appellen således forkastes.

Sagens omkostninger

91 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, som ifølge artikel 118 finder tilsvarende anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at General Motors tilpligtes at betale sagens omkostninger, og General Motors har tabt sagen, bør det pålægges General Motors at betale appelsagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Tredje Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) General Motors BV betaler sagens omkostninger.

Underskrifter